

Декларація

Комітету Сторін Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами (Стамбульської конвенції) щодо реалізації Конвенції в період пандемії COVID-19

Комітет Сторін Стамбульської конвенції,

Визнаючи виклики, з якими стикаються держави-члени Ради Європи у своїх зусиллях, покликаних захистити своє населення від загрози, яку становить пандемія COVID-19;

Відзначаючи, що насильство стосовно жінок і дівчат, як і домашнє насильство, мають схильність загострюватися в періоди кризи, а також враховуючи, що нові дані вказують на тривожне зростання кількості повідомлених випадків певних видів такого насильства по всьому світу й у багатьох державах-членах Ради Європи;

Знаючи, який потенційний вплив заходи, ужиті у відповідь на поточну кризу, зокрема політика соціальної ізоляції й усамітнення, можуть мати на зростання ризику жінок і дівчат зіткнутися з усіма формами гендерно зумовленого насильства, зокрема сексуального, домашнього насильства й насильства в ім'я так званої честі;

Пам'ятаючи, що такий ризик є особливо високим для жінок і дівчат, які належать до вразливих груп населення та/або перебувають під загрозою множинної дискримінації, особливо через їхнє соціальне або етнічне/національне походження, наприклад, жінки з інвалідністю, жінки, залучені до проституції, жінки похилого віку, мігрантки і шукачки притулку;

Нагадуючи про важливість сприяння скоординованому й цілісному реагуванню на загальні виклики відповідно до цінностей і стандартів Ради Європи й на основі принципів верховенства права, демократії та стандартів Організації у сфері прав людини;

Бажаючи надати рекомендації державам-сторонам та іншим державам на підтримку їх зусиль щодо запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству й боротьби з цими явищами за таких складних обставин;

Звернувшись до Групи експертів з дій проти насильства стосовно жінок і домашнього насильства (ГРЕВІО) і отримавши консультації:

- **нагадує**, що принципи та вимоги Стамбульської конвенції забезпечують основу для розробки й реалізації заходів гарантування рівності між жінками та чоловіками й боротьби з насильством стосовно жінок і домашнім насильством; такі принципи застосовуються завжди та є особливо важливими в контексті поточної надзвичайної ситуації, спричиненої спалахом COVID-19;
- **підкреслює** обов'язок держав-сторін Стамбульської конвенції проявляти належну сумлінність, запобігаючи, розслідуючи, караючи й надаючи компенсацію постраждалим від актів насильства, охоплені цим документом, відповідно до своїх зобов'язань за Європейською конвенцією з прав людини;

- **схвалює** підхід цих держав, які шукають інноваційні шляхи для адаптації своїх інституційних заходів реагування на насильство у світлі поточної ситуації, і **закликає** держави-сторони дотримуватися своїх зобов'язань за Стамбульською конвенцією та посилювати вжиті з цією метою заходи;
- **звертає** увагу держав-сторін на вибір положень Стамбульської конвенції в додатку до цієї декларації, в яких наведено приклади можливих дій і заходів у контексті пандемії;
- **визнає** потребу в продовженні змін і співробітництва між державами-членами та спостерігачами Комітету, щоб вжити заходів щодо впливу й наслідків поточної кризи для жертв насильства стосовно жінок і домашнього насильства, забезпечуючи повне дотримання принципів і вимог Стамбульської конвенції й гарантуючи підхід до такого насильства, що орієнтований на жертві та заснований на правах людини.

ДОДАТОК
Можливі дії та заходи в період
пандемії COVID-19 відповідно до вибраних положень
Стамбульської конвенції

ІНТЕГРОВАНА ПОЛІТИКА

- **Стаття 6 (політика, що враховує гендерні аспекти):** держави-сторони повинні намагатися включати гендерну концепцію під час розробки та реалізації стратегії подолання пандемії COVID-19. Для цього потрібно оцінити потенційний вплив заходів, ужитих щодо жінок і дівчат, а також ризики від різних форм гендерно зумовленого насильства, наприклад, насильство з боку інтимного партнера й домашнє насильство, переслідування, сексуальні домагання, примусовий шлюб і сексуальне насильство, зокрема насильство пов'язане з використанням технологій, а також потенційний вплив на дітей, які стали свідками такого насильства.
- **Стаття 7 (усеосяжна та скоординована політика):** наскільки це можливо, держави-сторони повинні підтримувати та посилювати міжвідомчі механізми координування під час розробки та впровадження політики, щоб стримати насильство стосовно жінок у період пандемії. Багатосторонні процеси, до яких залучено всіх відповідних суб'єктів, зокрема організації громадянського суспільства й жіночі правозахисні організації, можуть допомагати національним, регіональним і місцевим органам влади оцінювати реальність і потреби жертв; вони також можуть оцінювати рівень спроможностей постачальників послуг і визначати, чи потрібні для надання послуг додаткові засоби. Для прикладу, у притулках, де діють механізми ізолювання й застосовують карантин для інфікованих жертв, імовірно, не вистачатиме місць.
- **Стаття 8 (фінансові ресурси) і стаття 9 (неурядові організації та громадянське суспільство):** у світлі згаданих вище обставин державам-сторонам, можливо, доведеться розглянути питання про те, чи фінансові й людські ресурси, виділені на надання послуг, зокрема послуг, які надають НУО, і надалі достатні, а чи їх потрібно розширити у відповідь на поточну ситуацію.
- **Стаття 11 (збір даних і дослідження):** збір даних, у тому числі адміністративних відомостей і даних, зареєстрованих спеціальними службами підтримки, наприклад, лініями допомоги, може допомогти відстежувати тенденції й можливі сплески звернень жертв по допомогу. Дані й надалі забезпечують важливі фактичні знання, що гарантують наявність заходів для запобігання насильству стосовно жінок і боротьби з цими явищами, а також відповідають змінним потребам у період пандемії, допомагаючи напрацьовувати досвід на майбутнє.

ЗАПОБІГАННЯ

- **Стаття 12 (загальні зобов'язання) і стаття 13 (підвищення обізнаності):** держави-сторони повинні розглянути можливість використання засобів, таких як пресрелізи, телебачення, кампанії на радіо чи в соціальних мережах, що будуть спрямовані на підвищення обізнаності громадськості про збільшений ризик насильства стосовно жінок і дівчат у період пандемії, а також можливість якомога ширшого розповсюдження відомостей про ймовірні напрямки допомоги жертвам. Заходи можуть включати розповсюдження наявних інформаційних матеріалів, наприклад, брошур і листівок, у місцях, на які не поширюються поточні обмеження, таких як супермаркети і аптеки. Надання інформації різними мовами може допомогти охопити особливо вразливі групи жінок.
- **Стаття 15 (підготовка спеціалістів):** держави-сторони повинні розглянути можливість заходів із підвищення обізнаності серед державних службовців і чиновників, які працюють у критично важливих галузях (наприклад, охорона здоров'я, правосуддя, правоохоронні органи), про потенційний вплив таких заходів, як соціальне дистанціювання, карантин чи комендантська година, а також у цілому про економічні й соціальні наслідки кризи для жінок і дітей, які живуть у насильницьких стосунках і/або домашньому середовищі. Органи влади також можуть заохочувати фахівців, наприклад, адвокатів і персонал, що працює в службах підтримки жертв, сприяти підготовці та залучатися до неї, покладаючись на наявні навчальні ресурси (онлайн-посібники, вебінари й навчальні модулі), розроблені на національному й міжнародному рівнях (для прикладу, онлайн-курс «Програма освіти в галузі прав людини для юристів» (HELP) про насильство стосовно жінок і домашнє насильство, який розробила Рада Європи)*.
- **Стаття 16 (профілактичне втручання та лікувальні програми):** урядам також варто сприяти наявним програмам для кривдників, у межах яких чоловіки, які вчинили насильство, зможуть отримати допомогу. Особливо доречними за умов поточних вказівок щодо соціального дистанціювання є програми, які доступні в онлайн-режимі та/або через телефонні лінії допомоги.
- **Стаття 17 (участь приватного сектора та засобів масової інформації):** засоби масової інформації можна заохочувати до співпраці з національними та місцевими органами влади, щоб посилити звітування про те, як пандемія загострює ризики насильства для жінок і дівчат, а також про те, де та як знайти допомогу.

* <https://rm.coe.int/help-course-in-brief/168076c9b5>

ЗАХИСТ

- **Стаття 19 (інформація):** для жертв насильства в період самоізоляції та/чи тих, які проживають зі своїми партнерами/членами сім'ї, які вчиняють насильство, доступ до інформації про наявні підтримку та правові заходи може виявитися проблемою. Щоб захистити права жертв на доступ до інформації, держави-сторони повинні розробити цільові інформаційні кампанії.

Стаття 20 (загальні служби підтримки), стаття 22 (спеціалізовані служби підтримки), стаття 23 (притулки) і стаття 24 (телефонні лінії допомоги): держави-сторони повинні кваліфікувати як необхідні та/або гарантувати безперервність загальних і спеціалізованих служб допомоги для жертв усіх форм насильства, які охоплює Конвенція, а також служб захисту й підтримки дітей-свідків, водночас гарантуючи відповідність таких служб чинним вимогам щодо безпеки. Для цього можуть знадобитися додаткові заходи для адаптації спроможності наявних структур підтримки, зокрема притулків і телефонних ліній допомоги, до нових потреб, а також розробка альтернативних способів надання послуг, наприклад через додавання до ліній допомоги систем чату й платформ консультування, де пропонуватимуть соціальну підтримку й психологічну допомогу жертвам у режимі онлайн і за допомогою технічних засобів. Також потрібно приділити увагу потребі у фінансовій підтримці, від якої залежатимуть багато жінок після переїзду до притулку для жертв насильства. Що стосується особливо вразливих груп жінок, як-от біженок або шукачок притулку, потрібно докласти додаткових зусиль, щоб забезпечити їх доступ до інформації та служб підтримки у випадку будь-якого насильства в приймальних закладах.

КРИМІНАЛЬНЕ ПЕРЕСЛІДУВАННЯ

- **Стаття 49 (загальні зобов'язання):** потрібно забезпечити можливість повідомлення про злочини, щоб жертви насильства стосовно жінок могли подати скаргу. Уже існують приклади онлайн-рішень для повідомлення про злочини, такі як зґвалтування; їх можна й далі розвивати. Також потрібно забезпечити для жінок нові канали повідомлення про насильство. Така ініціатива була заохоченням до використання жертвами кодових слів в аптеках, щоб повідомляти про насильство з боку інтимного партнера та/чи домашнє насильство у період карантинних обмежень. Працюючи над досягненням цієї цілі держави-сторони повинні пам'ятати про вимогу щодо того, що відомості мають надавати у формі та мовою, яку розуміють жертви, приділяючи належну увагу спеціальним потребам різних груп жінок, а особливо найвразливішим і найбільш важкодоступним жертвам.
- **Стаття 50 (невідкладне реагування, запобігання та захист):** хоча в багатьох країнах через надзвичайну ситуацію довелося сповільнити роботу судів і відкласти нетермінові слухання, безпека жертви та її дітей має залишатися пріоритетним питанням для правоохоронних і судових органів. Відповідно, держави-сторони повинні залишатися зобов'язаними надавати жертвам належний і негайний захист від загрози завдання їм шкоди.
- **Стаття 51 (оцінка ризиків та управління ризиками):** в умовах пандемії важливо продовжувати оцінювати серйозність ситуацій жертв і ризик повторного насильства. Наскільки це можливо й за умови наявності профілактичних заходів для запобігання інфікуванню, бажаним варіантом у справах із високим ступенем ризику має залишатися досудове ув'язнення. Якщо внаслідок пандемії до кривдника вжито альтернативних заходів замість позбавлення волі й досудового ув'язнення, такі рішення не можна приймати без інформування про це жертву й без оцінювання наслідків таких заходів для безпеки жертви.
- **Стаття 52 (нагальні заборонювальні приписи) і стаття 53 (обмежувальні або захисні приписи):** у межах своїх зусиль для забезпечення належного управління ризиками, держави-сторони повинні продовжувати надавати жертвам доступ до нагальних заборонювальних, обмежувальних і захисних приписів.